

Markanvändningen i Sverige 2005

MI0803

I denna beskrivning redovisas först allmänna och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Administrativa uppgifter	2
A.1	Ämnesområde.....	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter.....	3
A.8	Gallringsföreskrifter.....	3
A.9	EU-reglering.....	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	3
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering.....	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar.....	4
B	Kvalitetsdeklaration	4
B.0	Inledning.....	4
B.1	Innehåll.....	4
1.1	Statistiska målstorheter.....	4
1.1.1	Objekt och population.....	4
1.1.2	Variabler.....	4
1.1.3	Statistiska mått.....	5
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	6
1.1.5	Referenstider.....	6
1.2	Fullständighet.....	6
B.2	Tillförlitlighet.....	6
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	6
2.2	Osäkerhetskällor.....	6
2.2.1	Urval.....	6
2.2.2	Ramtäckning.....	6
2.2.3	Mätning.....	6
2.2.4	Svarsbortfall.....	6
2.2.5	Bearbetning.....	6

2.2.6	Modellantaganden	10
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	10
B.3	<i>Aktualitet</i>	10
3.1	Frekvens	10
3.2	Framställningstid	10
3.3	Punktlighet	11
B.4	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	11
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	11
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	11
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	11
B.5	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	11
5.1	Spridningsformer.....	11
5.2	Presentation	12
5.3	Dokumentation	12
5.4	Tillgång till primärmaterial	12
5.5	Upplysningstjänster	12

A Administrativa uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Miljö

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Markanvändning

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100)

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån, RM/MN
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Marianne Eriksson, Stefan Svanström
Telefon: 08-506 940 00, vx
Telefax: 08-506 943 48
E-post: mark.vatten.gis@scb.se

A.5 Statistikproducent

<i>Myndighet/organisation:</i>	Statistiska centralbyrån, RM/MN
<i>Postadress:</i>	Box 24 300, 104 51 Stockholm
<i>Besöksadress:</i>	Karlavägen 100, Stockholm
<i>Kontaktperson:</i>	Marianne Eriksson, Stefan Svanström
<i>Telefon:</i>	08-506 940 00, vx
<i>Telefax:</i>	08-506 943 48
<i>E-post:</i>	mark.vatten.gis@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger/föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

A.8 Gallringsföreskrifter

-

A.9 EU-reglering

-

A.10 Syfte och historik

Syftet är att vart 5:e år ta fram en översiktlig publikation "*Markanvändningen i Sverige*" där data sammanställs från många olika undersökningar. Publikationen ska beskriva det totala markutnyttjandet och förändringar av detta, i första hand på länsnivå men vissa kommunala data lämnas också.

Publikationer i denna serie, som redovisar sådan översiktlig statistik, har tagits fram av SCB redovisande förhållandena omkr. 1980, 1990, 1995, 2000 resp. 2005.

Genom förbättrade bearbetnings- och analysmetoder, inte minst genom tillämpning av GIS-teknik, har kvalitén på uppgifterna inom vissa markanvändningskategorier väsentligt höjts mellan framtagningstillfällena. Förutsättningarna för att presentera en fylligare statistik har också förbättrats, i och med att flera separata studier av markutnyttjandet utförts på SCB, vilkas resultat inarbetats i denna översiktliga redovisning.

Nytt i 2005 års upplaga är avsnitt om: Arbetsplatsområden utanför tätorter, Planering, Vindkraftområden, Bebyggelse i tätorter, Riskområden.

A.11 Statistikanvändning

Myndigheter och departement använder statistiken som underlag för allmän orientering om utvecklingstendenser i markutnyttjandet, utredningsverksamhet mm. (t.ex. Boverket, Naturvårdsverket, Glesbygdverket)

Kommunerna och länsstyrelserna använder statistiken som underlag för en

allmän, översiktlig orientering om markutnyttjandet på kommun- och länsnivå.

Högskolor, allmänhet, press, radio, TV använder den som underlag för undervisning, offentlig debatt, opinionsbildning etc.

A.12 Uppläggning och genomförande

Huvudmetoden är att sammanställa och presentera uppgifter om marken och dess användning framtagna i olika sammanhang av SCB och andra myndigheter och organisationer såsom Boverket och Naturvårdsverket eller i olika samarbetsprojekt mellan dessa myndigheter och SCB.

En del specialbearbetningar har utförts av SCB i samband med arbetet på publikationen. Det gäller speciellt markanvändningsdata gällande den bebyggda marken.

Viktigaste stora datakällor som använts är lantbruksräkningar, riksskogstaxeringar, fastighetstaxeringar, Svenska Marktäckedata och Nationella Vägdata-basen.

Följande medarbetare har deltagit i arbetet med boken: Hans Ansén (huvudredaktör), Marianne Eriksson, Stefan Svanström, Johan Stålnacke, Anna-Karin Westöö, Lars H Backer, Bo Justusson, alla vid RM/MN.

A.13 Internationell rapportering

-

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Produktionsmetoden som nu sker via GIS-program, Illustrator och PageMaker kan behöva förändras.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

-

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

-

1.1.1 Objekt och population

Markytan i hela landet, och verksamheter med inverkan på markens användning

1.1.2 Variabler

En översikt av variabelinnehållet ges här genom en lista på huvud- och underru-

briker i bokens innehållsförteckning:

Markanvändningen allmänt

Jordbruksmark
Skogsmark
Bebyggd mark och tillhörande mark
Bostadsmark – permanentbostäder
Mark med fritidshus
Mark med tillverkningsindustri
Mark med handel och affärsverksamhet m m
Mark med offentlig förvaltning, offentlig service och fritidsanläggningar
Mark använd för transporter
Mark med tekniska anläggningar
Övrig bebyggd mark
Golfbanor och skidpistar
Täkter
Våtmark – myr
Naturligt gräsbevuxen mark o dyl, berg i dagen samt övrig mark
Vatten

Markanvändning för speciella ändamål

Tätorter
Areal och befolkning
Förändringar av areal och befolkning
Markanvändningen i tätorter
Bebyggelse i tätorter
Allmänt tillgänglig mark och strand runt större tätorter
Småorter
Fritidshusområden
Arbetsplatsområden utanför tätorter
Nationalparker och andra skyddade områden
Riskområden
Fjäll
Renbetesmarker
Kust och stränder
Bebyggelse vid kust och stränder
Öar
Vindkraftområden

Bakgrundsförhållanden

Areal och befolkning
Sysselsättning
Ägarförhållanden
Naturförhållanden, klimat m.m.
Planering

1.1.3 Statistiska mått

Antal, areal (hektar, km²), procenttal, klassindelningar

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas huvudsakligen på län, en del på kommun.

1.1.5 Referenstider

2005 (för länsindelning används dock 2007, med Heby i Uppsala län)

1.2. Fullständighet

-

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten växlar beroende på vilken källa som använts för att beskriva resp. markanvändningskategori. Lantbruksräkningarna och fastighetstaxeringarna är totalundersökningar, varför inga stickprovfel förekommer. Rikskogstaxeringen är en stickprovsundersökning. Uppgifter om t.ex. vägnätet kommer från Vägdatan, hamnar- och lastageplatser från bl.a. SCB:s hamnregister. Vissa uppgifter om t.ex. golfbanor och marktäckningen i fjällen kommer från satellitdatabasen Svenska Marktäckedata.

En helhetsbild av tillförlitligheten och de olika typer av fel som kan förekomma är därför svårt att redovisa. Vi får hänvisa till de källor och undersökningar som har använts. Det finns referenser till dessa i publikationen.

2.2 Osäkerhetskällor

Exempel på felkällor som kan finnas i grundundersökningarna är: fel i register, stickprovfel, tolkningsfel och bearbetningsfel.

2.2.1 Urval

-

2.2.2 Ramtäckning

-

2.2.3 Mätning

-

2.2.4 Svarsbortfall

-

2.2.5 Bearbetning

Många olika källor och mer eller mindre omfattande bearbetningar av dessa ligger till grund för statistiken. Här nedan återges bokens avsnitt "*Så görs statistiken*".

Så görs statistiken

Publikationen är dels en sammanställning av

uppgifter om marken och dess användning som samlas in i olika sammanhang av SCB och andra myndigheter och organisationer, dels ett resultat från specialbearbetningar av vissa markanvändningsdata gällande den bebyggda marken, vilka utförts i anslutning till arbetet med publikationen och tidigare publikationer i denna serie. De större datakällor som använts är bl.a. Lantbruksräkningarna, Riksskogstaxeringarna, Fastighetstaxeringarna, Nationella Vägdatabasen (NVDB) från Vägverket, digitala vattenuppgifter, Fastighetsregistrets byggnadsdel samt Svenska Marktäckedata (SMD) från Lantmäteriet (LMV).

Jordbruksmark är hämtat direkt från källorna, och inga speciella bearbetningar har gjorts.

Skogsmark har riksskogstaxeringen 2001–2005 som källa. Dessa uppgifter säger inget om den skyddade skogsarealen, varför komplettering har skett med Naturvårdsverkets beräkningar om den skyddade skogens yta.

Bebyggd mark är i huvudsak framräknat utifrån fastighetstaxeringarnas resultat. De regler som gäller för taxeringen är delvis sådana att en korrekt bild av markens användning inte kan erhållas ur taxeringsmaterialet. Taxeringens arealer grundar sig på tomt/fastighetsgränserna, och betydande arealer vilka inte borde räknas som bebyggd mark ingår därför i arealuppgifterna. I vissa fall har därför ganska omfattande bearbetningar gjorts av dessa uppgifter.

Mark med permanentbostäder har justerats på så sätt att fastighet som saknar arealuppgift har påförts genomsnittsarealen för de som har arealuppgift. För fastigheter med stor areal har maxarealen satts till 0,5 ha. Bebyggda lantbruksfastigheter har arealuppgifter som också avser ytorna där ekonomibyggnader ligger. Fastigheter taxerade som bebyggd lantbruksfastighet har därför genomgående påförts en areal på 0,3 ha.

Vid beräkning av förändringsarealen har uppgifterna för år 2000 tagits som utgångspunkt. Fastigheter med byggnader vars byggnadsår är senare än detta år har behandlats som på sätt ovan. Justering har skett med avseende på om avgång har skett bland fastigheterna år 2000 genom att de ombildats till fritidshusfastigheter. På motsvarande sätt har hänsyn tagits till om äldre fritidshus har omtaxerats till småhus för permanentboende. Av arealen på fastigheter med både bostäder och lokaler har 50 procent av arealuppgiften förts till arealen mark med permanentbostäder.

Mark med fritidshus är beräknad på motsvarande sätt som marken med permanentbostäder har beräknats. Hänsyn har tagits till den omvandling som skett mellan byggnader för permanent boende och byggnader för fritidshus.

Mark med tillverkningsindustri har hämtats från fastighetstaxeringarnas arealvärden för industrifastigheter. Fastigheter som saknar arealuppgift har påförts genomsnittsvärdet för de med fastighetsareal.

Mark med handel och affärsverksamhet har beräknats utifrån byggnadernas lokalytor. Lokalytan för fastighet i tätort har multiplicerats med 1,5 och det värde som då erhållits har antagits vara markytan som erfordras för verksamheten. Lokalytorna erhållna från fastigheter liggande utanför tätorter har multiplicerats med det dubbla värdet, alltså 3,0, för att få fram en antaglig markyta för verksamheten. Justering har gjorts för enheter med både lokaler och bostäder.

Mark med offentlig förvaltning, offentlig service och fritidsanläggningar har också fastighetstaxeringarna som källa. Vissa maxvärden har satts på stora fastigheter. Genomsnittsvärde har påförts fastigheter som saknat areal.

Mark med transporter grundar sig på NVDB och kommunala väguppgifter vad gäller

vägarna. För järnvägarna har äldre från SJ erhållna arealuppgifter kompletterats med beräknad arealåtgång för nytillkomna järnvägar. Arealen för hamnar och flygplatser har erhållits från SMD. Komplettering har skett med genomsnittsvärden för flygplatser och hamnar vilka inte redovisas i SMD.

Mark med tekniska anläggningar är framräknad på så sätt att arealvärdena från fastighetstaxeringen bildar grund för beräkningarna. För en del typer av anläggningar har dock vissa maxvärden använts. Fastigheter utan uppgiven areal har påförts genomsnittsvärdet för denna typ av anläggningar enligt de arealuppgifter som erhållits från fastigheter med arealuppgift. Kärnkraftsverken har, efter arealmätningar, alla tilldelats en areal på 100 ha.

Övrig bebyggd mark består till större delen av arealer med lantbrukets ekonomibyggnader. Dessa byggnader har i fastighetstaxeringen arealer som också avser lantbrukarnas bostäder. För ekonomibyggnaderna har tilldelats en areal på 0,7 ha per enhet. För mark med övriga byggnader som redovisas under detta kapitel har, vid behov och beroende på typ av byggnad/fastighet, varierande schablonvärden tilldelats enheterna.

Golfbanor och skidpistar är angivna i SMD, varifrån arealerna tagits fram. En del golfbanor saknas i SMD, bl.a. därför att de kommit till efter det att SMD upprättades. Dessa banor har tilldelats en areal på 55 ha för 18-hålsbanor, och 30 ha för 9-hålsbanor. Någon komplettering av SMD:s uppgifter för arealer med skidpistar, som avser förhållandet ca år 2002, har inte skett.

Täkter, Våtmark–myr samt Naturlig gräsbevuxen mark o.dyl, berg i dagen har arealuppgifter hämtade från SMD utan att någon speciell bearbetning skett. **Övrig mark** är en restpost mellan summan av arealer redovisade för de olika markanvändningskategorierna och länets totala land areal.

Vattenarealen har i annat sammanhang beräknats utifrån Lantmäteriets digitala vattenuppgifter i skalan 1:10 000 och för fjällen i skalan 1:50 000.

Speciell markanvändning är ett avsnitt som i huvudsak bygger på statistik framtagen som officiell statistik presenterad i speciella Statistiska meddelanden. Hur denna statistik tagits fram redovisas i dessa meddelanden. Några av kapitlen i detta avsnitt kommenteras nedan.

Fjällarealen har beräknats utifrån riksskogstaxeringarna med visst påslag för fjällarealerna i de skyddade områden som inte ingår i taxeringarna. Fördelningen på de olika markslagen är hämtad från SMD, med stöd av uppgifter från en specialstudie utförd av skogshögskolan gällande riksskogstaxeringen. Fjällgränsen är framtagen med hjälp av den digitala gränsen för fjällnära skog samt höjdkurvor.

Renbetesmarkernas arealer har beräknats utifrån karta från Sametinget.

Vindkraftverkens risk- och bullerzoner är framräknade utifrån uppgifter om vindkraftsverken erhållna från Luftfartsverket.

Bakgrundsförhållanden är hämtade från statistiska rapporter, register, Sveriges Nationalatlas samt Boverket.

2.2.6 *Modellantaganden*

-

2.3 **Redovisning av osäkerhetsmått**

-

B.3 Aktualitet

3.1 **Frekvens**

Boken tas fram vart 5:e år.

3.2 **Framställningstid**

Framställningen tar cirka 15 personmånader.

Sammanställningar för år 2005 kan göras först då grundstatistiken för 2005 tagits fram, vilket sker inom 1-2 år. Därefter görs speciella bearbetningar och layout etc.

3.3 Punktlighet

Publiceras helt enligt plan.

Det kan gå att få snabbare publicering om personresurser finns tillgängliga tidigare.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Liknande publikationer har framställts för 1980, 1990, 1995, 2000, 2005.

Jämförelser med uppgifter i tidigare publikationer i denna serie är i vissa fall svår att utföra bl a på grund av förbättrade beräkningsmetoder och tillgång/icke tillgång till källor.

Utvecklingen inom de olika markanvändningskategorierna under varierande tidsperioder, och speciellt under de fem senaste åren har dock i stor utsträckning försökt att beskriva i publikationen.

På vissa punkter har dock bl.a. förbättrad analysteknik medfört höjd kvalitet i uppgifterna, vilket påverkat jämförbarheten.

Utvidgad redovisning med nya moment i redovisningen, grundade på tillgång till nya fakta, medför av naturliga skäl att jämförbarhet över tiden inte alltid råder.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Notera att vi använt länsindelning per 2007, dvs. Heby kommun räknas in i Uppsala län. (Heby tillhörde dessförinnan Västmanlands län).

4.3 Sammanvändbarhet med annan statistik

Data som i första hand har ett samband med markutnyttjandet redovisas i publikationen som "Förhållanden som påverkar markanvändningen". Dessa är bl.a. befolkning och befolkningsutveckling, sysselsättningsförhållanden, naturförhållanden, klimat m.m.

Många uppgifter som redovisas i publikationen är sammanfattningar av statistik som tagits fram inom andra projekt inom området Markanvändning.

B.5 Tillgänglighet och förstaelighet

5.1 Spridningsformer

Publikationen "*Markanvändningen i Sverige, femte utgåvan, SOS, SCB*" framställs i pdf-filer som finns fritt tillgängliga på SCB:s webbplats (www.scb.se/MI0803) och trycks även i pappersform och kan köpas från SCB:s

publikationstjänst (tel. 019-17 68 00, e-post publ@scb.se).

En del länstabeller finns i SCBs Statistikdatabasen (www.ssd.scb.se under Miljö - Markanvändningen i Sverige).

5.2 Presentation

Presentationen sker i publikationen med hjälp av text, tabeller, diagram och kartor. Publikationen innehåller ett 75-tal tabeller och ett 100-tal diagram och kartor.

5.3 Dokumentation

Dokumentation finns i denna Beskrivning av statistiken och i publikationen. De ingående undersökningarna har dokumentation på sina produktsidor på Internet.

5.4 Tillgång till primärmaterial

För beräkningar som gjorts speciellt för publikationen finns data vanligen sparade i MapInfo-filer, som dock är av sekretessskäl ej är allmänt tillgängliga.

5.5 Upplysningstjänster

Webbplatsen: www.scb.se/MI0803 - Publikationer (pdf-fil för boken).

Statistikdatabasen: www.ssd.scb.se - Miljö - Markanvändningen i Sverige.

Geoskikt, kartor: www.gis.scb.se

Epost: mark.vatten.gis@scb.se